

Estland etter løsrivelsen:

Heimevernsbladet 1994-9

107440

Forsvaret gjenoppbygges

Etter mer enn 50 års okkupasjon, av Sovjetunionen fra 1940, avbrutt av nazi-tyk okkupasjon 1941-1944, står de baltiske landene økonomisk på bar bakke, samtidig som man står med en befolkning som de siste to generasjoner er blitt hjernevasket og ensrettet. Derfor er det en enorm oppgave man tar fatt på når man nå f.eks. i Estland skal begynne å bygge opp et forsvar fra grunnen av, med et forsvarsbudsjett som bare er stort nok til å kjøpe ett moderne helikopter for. Derfor er det en tosidig oppgave den nye forsvarssjefen i Estland, generalmajor Alexander Einseln, tar fatt på. Den ene oppgaven blir å bygge opp et forsvar med de få ressurser man har til disposisjon, mens den andre hovedoppgaven blitt å skape motivasjon og tro på et nasjonalt forsvar. Etter 50 års okkupasjon, og med tvungen tjenestegjøring i Sovjetunionens militære styrker, er det ikke rart at esterne har fått et negativt syn på alt som har med militær aktivitet å gjøre. Men generalmajor Einseln, som reiste fra Estland til USA som 13-åring, gikk inn i det amerikanske forsvaret og ble pensjonert som oberst i US Marine Corps, har taklet vanskelige problemer før, og har gått løs på oppgaven med krum hals. Materielt er han ikke kommet så langt, og også det å skape en mentalitetsforandring går temmelig trått, men generalen mener at den viktigste og største oppgave nettopp er å skape en

positiv forsvarsvilje blant befolkningen, og det å få folk til å forandre innstilling, fra det å motarbeide og sabotere mest mulig under sovjetokkupasjonen til å samarbeide for å få et fritt Estland på fote igjen. – Det vil ta sin tid, men vi er på vei, sier Einseln.

Under okkupasjonen var det stort sett rundt 25.000 sovjetiske soldater til enhver tid stasjonert i Estland. Når dette skrives er det fortsatt vel 2.000 soldater tilbake i landet. De skal etter planen være ute av landet innen 31. august i år. Men russerne stiller som et ultimatum for å trekke de siste troppene ut at de "pensjonerte" russiske offiserene som bor i Estland skal få estisk statsborgerskap og få sine pensjoner utbetalt av den estiske stat. Derom er det i skrivende stund ikke oppnådd full enighet, og det hersker tvil om at troppene vil være ut av landet til fastsatt tid. Da Heimevernsbladet besøkte Estland i juni var det fortsatt en hel del russisk personell tilstede på den tidligere hemmelige atomubåtbasen og utdannessenteret i Paldiski, samtidig som det også var ikke så rent få russisk militært personell stasjonert inne i selve hovedstaden Tallin.

HV på bar bakke

Oppbyggingen av de nasjonale styrkene i Estland er så smått begynt. F.eks. har man satt igang etablering av et eget heimevern. I den forbindelse var ifjor høst seks offiserer fra Estland sammen med seks offiserer fra Latvia og seks fra Litauen, i Norge for å studere norsk Heimevern. De tilbrakte en uke på Østlandet HV-05's øvingsenter på Nordseter ved Lillehammer og de overvar også en områdeøvelse i Veldre HV-område og så en SHV-øvelse i Oddane SHV-område. Og nå er de altså begynt å omsette erfaringer fra da i praksis.

Før krigen hadde man i Estland en forsvarsinstitusjon som i organisasjon og virkemåte ikke var så ulikt et Heimevern. Dette ble forbudt av okkupanten i 1940, men er nå altså gjenoppstått. Heimevernsbladet besøkte en nyetablert HV-avdeling i Viljandi som var garnisonsby for de Spetsnazavdelingene som ble utdannet av Sovjetunionen i Baltikum. Det lokale hei-

Det estiske heimevernet mangler det meste. Her en representant for det nyopprettede heimevernet, utstyrt med armbind og Kalashnikov, i samtale med formannen i distriktsrådet i Rogaland HV-08, Tor Nygaard.

Fra nærkamptreningen.

mevern hadde nå overtatt etablissementene etter Spetsnazavdelingene, men det var i grunnen ikke stort å overta. Russerne hadde gjort rent bord før de forlot stedet, og det de ikke hadde kunne ta med seg var systematisk ødelagt og ramponert, slik at estlenderne skulle få minst mulig nytte av det.

Og det var mer eller mindre i en ruinhaug etter en sovjetisk Spetsnazbase hvor en HV-avdeling, tilsvarende omtrent et norsk HV-område, etablerte seg. Vi ble vist rundt av områdesjefen, løytnant Karla Tuein, og fikk et godt inntrykk av en heimevernsavdeling på pionerstadiet, ikke helt ulikt det norske Heimevernet i etableringsfasen. Og i likhet med Heimevernet i Norge for 50 år siden, så manglet også det estiske heimevernet det aller meste. Uniformene besto f.eks. kun av et armbind, og av utstyr ellers var det heller smått. Våpnene var for en stor del finske karabiner, og så selvfølgelig russiske Kalashnikov AK-47, standardvåpenet i det gamle Sovjetunionen og ellers verdens mest utbredte feltvåpen.

– Rekrutteringen til det estiske Heimevernet er ikke noe problem, i alle fall når en ser på det rent kvantitative, sier løytnant Tuein. Deltagelsen er frivillig og folk har meldt seg i hopetall. –Men i ettertid viste det seg at ikke alle hadde gått inn av

store og mange problemer

rent idealistiske årsaker. Mange meldte seg rett og slett for å få et våpen, og ikke så rent få hadde et heller tvilsomt rulleblad. Derfor vil det nå bli satt igang med en større opprydding, slik at man kan få fjernet uønskede personer. Bl.a. har det vist seg at pressen har slått stort opp en rekke episoder som viser en dårlig våpen- og disiplin blant mannskapene. Det er nå så sin sak. Men verre er det at mange tidligere Spetsnaz-soldater og KGB-personell har søkt opptagelse, og blitt opptatt, i heimevernet i Estland. – Dette anser vi for meget uheldig. Mange av disse er ikke annet enn kriminelle og mordere, og de er vi ikke interessert i å ha i et nasjonalt heimvern, sier løytnant Tuein, som sterkt understreker at man nå vil satse sterkt på kvalitet fremfor kvantitet. Derfor har man allerede satt i gang med å rydde opp i personellproblemene, takket være en sterk ledelse, sier Tuein, med tydelig adresse til landets forsvarsjef, estlenderamerikaneren Alexander Einseln.

De aller fleste i det estlandske heimervernet har sin militære bakgrunn fra den Røde Arme, idet alle menn i vernepliktig alder ble utskrevet til tjeneste der. Og der ble man ikke fritatt av overbevisningsgrunner! Således har de aller fleste mannlige estlendere over 25 år som har søkt om opptagelse i det nyopprettede heimervernet en fortid i de sovjetiske militære styrker, og dermed sannsynligvis den rent militært tekniske bakgrunnen i orden. Men om alle også har rent mel i posen rent idealistisk, er en annen sak. Og det er det man nå forsøker å bringe klarhet i.

Estlenderne har et slagord som går på at landet aldri mer må bli okkupert, og dermed er en parallell til vårt eget "aldri mer 9. april" Man forsøker å bygge opp en sterk mental forsvarsvilje. Og her begynner man tidlig. Det estiske heimervernet har en egen barneorganisasjon som kalles

"Haukene" og tar sikte på å innpode den oppvoksende slekt fedrelandsfølelse og forsvarsvilje fra 7 års alderen av. Denne organisasjonen har mange likhetspunkter med speiderbevegelsen og har ikke noe rent militært tilsnitt. Når barna blir 14 år går de over en i en spesiell ungdomsorganisasjon, og når de blir 16 går de over i en avdeling noe i likhet med vår HV-ungdom. Senere går man over det ordinære heimervernet. Oppad er det ingen aldersgrense.

Også lottebevegelsen begynner nå estlenderne å bygge opp igjen. Den lottebevegelsen man hadde før krigen tok seg av mer tradisjonelle "lottedisipliner" som forpleining og samband. Nå vil den gjenopprettede lottebevegelsen i Estland også få mer rene militære oppgaver, slik at lotter under 45 år vil få opplæring i militære disipliner, mens de over 45 vil fortsatt få oppgaver av mer tradisjonell art. Forøvrig er det hundre prosent likestilling mellom kvinner og menn i det estiske forsvaret.

I tidligere Spetsnazbase

Heimevernsavdelingen i Viljandi i Estland hadde som nevnt tilhold i en tidligere Spetsnazbase, forøvrig den eneste basen som drev regulær utdanning av Spetsnazpersonell i hele Baltikum. I Sovjettiden var det stor søkning til Spetsnaz, som var kontrollert av KGB. En Spetsnazbrigade besto av 500 mann, men kunne i krig økes til 3.000 mann. Utdannelsen var meget krevende, såvel psykisk som fysisk, og Spetsnazpersonell var ansett som elitesoldater. Ved basen i Viljandi var det utelukkende personell fra Baltikum som ble utdannet. Deres oppgaver i krig var primært å operere i andre land forut for en invasjon og deres oppgave var da å likvidere nøkkelpersonell i vedkommende land, og ellers legge for-

Områdesjefen for heimervernet i Viljandi, løytnant Karla Tuein, sammen med den norske tolken, Arve Røys Stranden, som snakker flytende russisk, og forøvrig har et nært forhold til de baltiske stater.

holdene til rette for en invasjon. Det ble stilt store krav til dette personellet. Bl.a. måtte de snakke minst ett fremmed språk flytende. De måtte ha inngående kjennskap til militært materiell i bruk i NATO-land, bl.a. kunne en tidligere Spetsnazoffiser fortelle at personellet bl.a. ble gjort kjent med det norske AG 3-geværet som man hadde flere eksemplarer av. Likledes hadde man håndvåpen og annet militært utstyr fra de aller fleste vestlige land, og i de ramponerte undervisningsrommene hang det fortsatt plakater med bilder og data om vestlige fly, f.eks. F-16, til bruk i flykjenning.

Det sier seg selv at det må bli et noe anstrengt forhold til enkelte av de i heimervernsområdets ledelse som hadde sin bakgrunn fra disse spesialavdelingene. Og områdets nestkommanderende hadde tidligere tjenestegjort i den lokale avdeling av Spetsnaz. Dette forteller litt om de enorme problemene man har å stri med i de baltiske lands forsvar, og også ellers i samfunnslivet. Dette er problemer som det kan ta generasjoner å løse. Men baltern er innstilt på å løse dem.

РЕБИТЕЛЪ ТАИНО/		"АВФА-ДШЕТ" ЛЕГИЙ ШТИРМОВИН /ФРГ/		F-16A ИСТРЕБИТЕЛЪ-БОМБАРДИРОВЩИК /ША, ДАНИЯ, БЕЛГИЯ, ИНДОНЕЗИЯ, Д.В. /	
1 ЧЕЛОВЕК		ЭКИПАЖ	— 2 ЧЕЛОВЕКА	ЭКИПАЖ	— 1 ЧЕЛОВЕК
1 150 КМ/Ч		МАКС.ВЗЛЕТНЫЙ ВЕС	— 7250 КГ	МАКС.ВЗЛЕТНЫЙ ВЕС	— 16 000 КГ
11300 КГ		МАКС. СКОРОСТЬ ПОЛЕТА	— 1000 КМ/Ч	МАКС. СКОРОСТЬ ПОЛЕТА	— 2100 КМ/Ч
15000 М		ПРАКТИЧЕСКИЙ ПОТОЛОК	— 15000 М	ПРАКТИЧЕСКИЙ ПОТОЛОК	— 18000 М
480 КМ		РАДИУС ДЕЙСТВИЯ	— 550 КМ	РАДИУС ДЕЙСТВИЯ	— 850 КМ
ВУЗКИ, ЦУФ, БОМБЫ.		ВОЗВРАЩЕНИЕ: 1-30 ММ / 99 ММ / ПУШКА, ЦУФ.		ВОЗВРАЩЕНИЕ: 1-20 ММ ПУШКА, ЦУФ, ЦУФ.	
3200 КГ.		БОМБЫ. ВЕС БОЕВОЙ НАГРУЗКИ— 2250 КГ.		БОМБЫ. ВЕС БОЕВОЙ НАГРУЗКИ— 5000 КГ.	

Spetsnazavdelingen som holdt til i basen tidligere hadde et rikholdig materiale til studium av vestlig militært materiell. På flykjenningsplakaten vil man kjenne igjen bl.a. F-16.